

RAPPORT

RINGVIRKNINGER AV ELITEFOTBALL I TELEMARK

MENON-PUBLIKASJON NR. 64/2024

Av Jonas Erraia, Odin Dager Moe og Sander R. Aslesen

Forord

På oppdrag for Odds Ballklubb, Telemark Toppidrett Gymnas, Telemark Toppidrett Ungdomsskole og Skien kommune har Menon beregnet ringvirkningene av Odds Ballklubb, TTG og TTU. Dette er gjort ved å anvende Menons ringvirkningsmodell på den økonomiske aktiviteten i hver av institusjonene, samt idrettsarrangementer som følger av driften til aktørene. Vi beregner også de induserte effektene og skatteinngangen som følger av den økonomiske aktiviteten. Til slutt ser vi på andre positive samfunnseffekter som følger av Odd og skolene sin tilstedeværelse i Skien.

Prosjektansvarlig har vært Jonas Erraia, Sander Aslesen har vært prosjektleder med Odin Dager Moe som prosjektmedarbeider.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker Odd, skolene og kommunen for et spennende oppdrag. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Mai 2024

Jonas Erraia
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Sander R. Aslesen
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
Ringvirkninger	3
Katalytiske effekter	3
INNLEDNING	5
RINGVIRKNINGSANALYSE	7
Datagrunnlag	7
Ringvirkningsresultater	9
Verdiskaping	9
Sysselsettingseffekter	12
Induserte effekter og skatteeffekter	14
KATALYTISKE EFFEKTER	17
Odd og skolene sitt sterke elitemiljø utgjør et sportslig tyngdepunkt i regionen	17
En sterk toppidrettssatsing er viktig for breddeidretten	18
Breddeidretten er viktig for hele samfunnet	22
Odd er et viktig kulturtilbud som bidrar til økt samhold og tilhørighetsfølelse	24
Et toppidrettsmiljø bidrar til befolkningsvekst	24
KONKLUSJON	27
VEDLEGG	28
Vedlegg A Generelt om ringvirkninger	28

Sammendrag

Odds Ballklubb (Odd), Telemark Toppidrett Gymnas (TTG), Telemark Toppidrett Ungdomsskole (TTU) er alle viktige aktører innen både bredde- og toppidretten i Telemark. Målet med denne analysen er å fremskaffe kunnskap om hvilke positive økonomiske og andre samfunnsmessige effekter, klubben og skolene har. Dette innebærer å gjennomføre en ringvirkingsanalyse av Odd og skolene, samt en sammenstillingen av litteraturen og vurdering knyttet til effektene av tilstedeværelsen av toppidrettsmiljøer. Under oppsummerer vi de viktigste momentene i rapporten.

Ringvirkninger

Ulike deler av økonomien er tett bundet sammen. Når en bedrift øker sin etterspørsel etter varer og tjenester vil det bidra positivt til sysselsetting, verdiskaping og skatteinngang i andre næringer.¹ Vi kvantifiserer disse effektene ved hjelp av en ringvirkningsanalyse, hvor vi beregner sysselsetting, verdiskaping og skatteeffekter i hele verdikjeden.

Tabellen under oppsummerer resultatene fra ringvirkningsanalysen av Odd og de to skolene for 2023.

Tabell A: Resultater av ringvirkningsanalysen av Odd og skolene, fordelt etter regionen der effektene tilfaller. Kilde: Menon Economics

	Skien	Resten av Telemark	Resten av landet
Verdiskaping (mill. kroner)	144	15,8	39,5
Sysselsetting (antall sysselsatte)	225	33	36
Skattebidrag (mill. kroner)	7,7	1,7	55,8 ²
Induserte effekter ³	20,3	1,2	22,8

Som vi ser av tabellen, har Odd og skolenes aktivitet betydelige økonomiske effekter både lokalt og regionalt. De største økonomiske effektene stammer fra Odd sin drift. Både gjennom verdiskaping direkte hos Odd, men også gjennom de lokale innkjøpene fotballklubben gjør. Det er også betydelige lokale effekter tilknyttet konsumet til de ansatte hos Odd og skolene. Verdiskapings- og sysselsettingseffektene er klart størst i Skien, mens både skatteeffektene og de induserte effektene er størst på nasjonalt nivå.

Katalytiske effekter

I tillegg til de økonomiske effektene viser vi også de katalytiske effektene som følger av Odd og skolene sin aktivitet.⁴ Vi viser de katalytiske effektene gjennom tre kanaler:

¹ Verdiskapingen i en bedrift er definert som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivninger. Med andre ord kan verdiskapingen forstås som summen av bedriftens avkastning som går til henholdsvis arbeidstakere (lønn), kapitaleiere (overskudd), kreditorer (renter) og stat og kommune (skatt). Dette er også kjent som bruttoprodukt eller BNP. Verdiskaping er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelser, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter.

² Inkluderer skatter betalt i Skien og resten av Telemark til staten.

³ Induserte effekter betegner den økte økonomiske aktiviteten som en følge av at de sysselsatte som understøttes av Odd og skolene bruker sine penger på konsum.

⁴ Katalytiske virkninger er økonomiske effekter som oppstår fordi bedrifter, kunnskapsmiljøer eller organisasjoner – lokalt eller nasjonalt – blir mer effektive eller innovative gjennom samhandling. Ofte omtales de katalytiske virkningene som klynge- og

- **Effekten på bredde- og toppidrettsfotball:** En sterk satsing på elitefotball i Telemark har vist seg å øke både motivasjon og interesse for sporten på breddenivå. Dette oppmuntrer flere barn og unge til å delta i idrettsaktiviteter, særlig fotball. Dette engasjementet er viktig for Telemarks sportslige økosystem, ettersom det ikke bare får flere til å begynne med fotball, men også bidrar til å holde på talentene i lengre tid. Elitemiljøet bidrar også monetært til breddeidretten. Totalt har Odd i perioden 2005-2024 overført rundt 7,5 millioner kroner til breddeklubber i Telemark som en følge av videresalg av spillere. Dette er viktige penger for breddeidretten.
- **Effekten på samfunnet i Skien og omegn:** Vi belyser deretter hvordan breddeidretten er viktig for hele samfunnet. Vi trekker i denne delanalysen på funn fra UEFA, og deres Social Return On Investment-modell. Denne modellen trekker frem tre hovedaspekter for hvordan breddeidrett påvirker samfunnet: Økonomisk påvirkning, befolkningshelse, samt sosiale aspekter som utdanningsnivå og redusert kriminalitet. Modellen er også brukt til å kvantifisere verdien av breddefotball. Denne kvantifiseringen er utenfor dette prosjektets rammer. Samtidig har UEFA en eksempelberegning av svensk fotball, som viste at hver ekstra deltaker i breddefotball legger grunnlag for samfunnsverdier tilsvarende rundt 33 500 kroner i samfunnsverdi. Gitt at breddefotballen også er viktig i Norge, kan det tenkes at dette beløpet er relativt likt for Norge. Vi trekker så frem hvordan et godt breddetilbud bidrar til integrering og inkludering, samt en bedre kultur og et bedre rekreasjonstilbud.
- **Diskusjon av befolkningseffekter:** Tilstedeværelse av et godt toppidrettstilbud kan tenkes å ha en positiv effekt på befolkningsutviklingen. Vi undersøker om dette er tilfellet ved hjelp av en korrelasjonsanalyse. Vi finner at det er *noe* korrelasjon mellom tilstedeværelse av et toppidrettsmiljø og befolkningsutvikling, men vi kan ikke peke på noen kausal sammenheng. Det kan altså være andre effekter som bidrar til befolkningsutvikling enn toppidrettsmiljøet.

kunnskapseffekter. Slike effekter er det svært vært utfordrende å kvantifisere. Dette betyr imidlertid ikke at de ikke er viktige og kan ha stor betydning for verdiskapingen i tilgrensende virksomheter.

Innledning

Odds Ballklubb (også bare kalt Odd) er en norsk fotballklubb fra Skien. Klubben ble stiftet i 1894, og er dermed Norges eldste eksisterende fotballklubb. Klubben spiller i Eliteserien og spiller sine hjemmekamper på Skagerak Arena, en arena som tar rundt 11 400 tilskuere. Klubben har en rik historie med flere nasjonale titler, inkludert 12 Norgesmesterskap i fotball. Klubben har en lojal supporterbase og er kjent for sitt engasjement i lokalsamfunnet, noe som bidrar til en sterk klubbidentitet og kultur.

De seneste tiårene har Odd etablert seg på øverste nivå i norsk fotball. Siden 1999 har klubben utelukkende spilt i Eliteserien, med unntak av én sesong på nest øverste nivå. I den samme perioden har også klubben spilt flere semifinaler og finaler i cupen, og tatt to medaljer i Eliteserien. Et annet høydepunkt i klubbens nyere historie var da klubben møtte det tyske storlaget Borussia Dortmund i playoff-kamp til Europa League. På hjemmebane rystet Odd bortelaget da de gikk opp i en 3-0-ledelse, men det tyske laget ble dessverre for sterkt og tok seg videre til Europaspill på bekostning av Odd. En viktig del av Odds talentutviklingsatsing er det tette samarbeidet med de to skolene Telemark Toppidrett Ungdomsskole (TTU) og Telemark Toppidrett Gymnas (TTG).

TTG ble etablert i 2005, med fotball og ridning som eneste sportsgrener. Per 2024 er det etablert 10 linjer (ulike idretter) pluss en mix-sport-gruppe ved skolen, som nå rommer 250 elever. Fotballen beskrives som en hjørnestein i skolens sportsprogram. Skolen har per 2024 110 fotballelever hvorav en tredjedel er jenter. TTG er et av kun 15 toppidrettsgymnas i landet som er godkjent av Olympiatoppen. Dette gjør at skolen tilføres et særskilt tilskudd for å legge til rette for toppidrettstilbudet lokalisert i Skien. Verdien av dette tilskuddet var i 2023 på om lag 7 millioner kroner.

I 2016 ble skoletilbudet i Telemark utvidet med etableringen av Telemark Toppidrett Ungdomsskole (TTU). TTU ble grunnlagt som en videreføring av Telemark Toppidrettsgymnas (TTG), med et mål om å tilrettelegge for at ungdom i aldersgruppen 13 til 16 år skal kunne kombinere målrettet fysisk aktivitet med skolegang. Målet er å legge et godt grunnlag for de som ønsker å ta ut sitt potensiale i idretten. I 2020 ble TTU Porsgrunn etablert, og begge ungdomsskolene har i dag 90 elever hver.

TTG og TTU, heretter omtalt som skolene, bygger sin virksomhet på en felles verdiplattform der verdiordene mot, respekt og engasjement står sentralt. Disse verdiene er tydelige på veggene i skolelokalene på Skagerak arena. Skolene legger vekt på at alle elever som deltar i deres utdanningsprogram skal tilegne seg disse verdiene og ta de med seg videre inn i Telemarksidretten, hvor mange av skolens elever er aktive, også etter endt skolegang. Skolene og Odd har et tett samarbeid, og skolelokalene ligger i Skagerak Arena. Så langt (april 2024) har hele 55 tidligere elever ved skolene fått proffkontrakt med Odd. Av disse har flere blitt betydningsfulle spillere for klubben, både sportslig og økonomisk, som for eksempel Torgeir Børven, Elbasan Rashani, Tobias Lauritsen, Joshua Kitolano og Dennis Gjengaar. I tillegg til betydelig fotballsatsing har skolen sterk satsing på flere andre idretter, og er et viktig tilbud til barn og unge i regionen som ønsker å satse på idrett.

Sammen er altså Odd og skolene viktige aktører både for næringslivet, og for bredde- og toppfotballen i regionen. I denne rapporten belyser vi hvordan Odd og skolene bidrar på ulike måter til både kommune og region.

Analysen er todelt:

- I den første delen belyser vi klubben og skolens økonomiske fotavtrykk i regionen. Dette inkluderer blant annet klubbens og skolens egne vare- og tjenestekjøp, samt forbruk fra hjemmefans og tilreisende lag og fans. For å belyse disse effektene har vi gjennomført en ringvirkingsanalyse, som viser

klubbens økonomiske effekt på lokalmiljøet målt i arbeidsplasser, verdiskaping og skatteinntekter. Alle analyser er gjort for 2023.

- I den andre delen av analysen belyser vi hvordan klubben og skolene sammen bidrar til økt samfunnsattraktivitet i regionen. I denne delen ser vi både på hvordan Odd er en viktig aktør i regionens kulturtilbud, men også hvordan klubben og skolene er viktige for fotballens økosystem i regionen med tanke på talentutvikling, samt bidrag til mindre klubber på breddenivå, både med tanke på økonomi og kompetanse.

Ringvirkningsanalyse

I denne rapporten estimerer vi de samlede ringvirkningene av den økonomiske aktiviteten hos Odd og skolene i 2023. Vi finner at fotballklubben og elitemiljøet rundt den har betydelige økonomiske effekter på det lokale næringslivet. Mer spesifikt finner vi at Odd, skolene og forbruk fra fans og andre tilreisende understøtter rundt 244 millioner kroner i norsk verdiskaping, hvorav 121 millioner av disse skapes direkte i klubben og ved skolene. I tillegg bidrar klubben og skolene med om lag 293 arbeidsplasser i Norge. Av disse er rundt 216 sysselsatt i klubben og ved skolene. Majoriteten av både verdiskapings- og sysselsettingseffektene kommer i Telemark. Klubben og skolene bidrar også med skatteinntekter til Skien kommune, Telemark fylke og staten. Vi finner at dette bidraget summerer seg til 68,5 millioner kroner.

I dette kapitlet presenterer vi de økonomiske bidragene som følger av Odd og skolene sin drift. Vi starter med å presentere datagrunnlaget for ringvirkningsanalysen. Deretter beregner vi de direkte og indirekte verdiskapings- og sysselsettingseffektene. Til slutt estimerer vi de induserte effektene og skatteeffektene.

Datagrunnlag

For at ringvirkningsanalysen skal gi så presise resultater som mulig, er det viktig at datagrunnlaget som benyttes i analysen er så godt som mulig. Konkret innebærer det først å vurdere hvor mye økonomisk aktivitet Odd og skolene selv bidrar med. Det andre er å vurdere hvordan denne økonomiske aktiviteten forplanter seg videre i næringslivet, gjennom aktørens vare- og tjenesteforbruk.

For å estimere den **økonomiske aktiviteten klubben og skolene bidrar med direkte**, har vi fått tilsendt informasjon om hvor mange personer klubben og skolene sysselsetter. I tillegg har vi brukt klubben og skolenes regnskap til å estimere hvor mye verdiskaping aktørene bidrar med. Disse regnskapene er hentet fra Menons regnskapsdatabase.⁵

Når det kommer til å estimere hvordan **klubben og skolenes forbruk forplanter seg i næringslivet** er det avgjørende at vi har god informasjon rundt hvem klubben og skolene kjøper varer og tjenester fra. Derfor har vi fått tilsendt fulle leverandørlistor med organisasjonsnumre og beløp for alle innkjøp gjort i 2023, fra både klubben og skolene. At vi har det faktiske forbruket til aktørene betyr at resultatene i analysen er svært presise. For å beregne hvor stor verdiskaping og sysselsetting forbruket til klubben og skolene bidrar til hos leverandørene, bruker vi leverandørens regnskap til å finne forholdet mellom omsetning på den ene siden og verdiskaping og ansatte på den andre. Leverandørens regnskap er også hentet fra Menons regnskapsdatabase.

I tabellen under viser vi omsetning, verdiskaping og sysselsatte årsverk for Odd og skolene. I tillegg viser vi deres totale innkjøp fra leverandører, og innkjøp fra norske, regnskapspliktige leverandører.

⁵ Menons regnskapsdatabase er en database med all regnskapsdata (Brønnøysunddata) for alle norske regnskapspliktige bedrifter tilbake til 1992.

Tabell 1: Regnskapstall, samt innkjøp fra leverandører, for Odds Ballklubb og skolene⁶. Kilde: Menon Economics, Odds Ballklubb og skolene

	Odds Ballklubb ⁷	TTG	TTU ⁸
Omsetning (mill. kroner)	121	46	26
Verdiskaping (mill. kroner)	75	29	16
Antall årsverk	52	38	22
Kjøp fra leverandører (mill. kroner)	68	20	14
Kjøp fra norske, regnskapspliktige leverandører (mill. kroner)	54	19	11

Vi har også beregnet ringvirkningene av forbruket til **hjemmefans samt tilreisende lag, supportere og dommere**. Her har vi inkludert tilreisende i forbindelse med hjemmekampene til Odd herrer sitt A-lag. Utgangspunktet for beregningen av disse ringvirkningene er forbruket de ulike gruppene har i forbindelse med Odds kamper. Dette er forbruk vi ikke har nøyaktige data på, og er derfor noe vi har estimert.

Konkret har vi tatt utgangspunkt i antall billetter solgt til henholdsvis hjemme- og bortefans for de ulike kampene, og estimert hvor mye supportere, tilreisende lag og dommere i gjennomsnitt bruker på servering, overnatting og reise. For å estimere gjennomsnittsforbruket har vi snakket med overnattings- og serveringssteder i Skien kommune, og brukt Innovasjon Norges forbrukskalkulator for reiselivet.⁹ Totalt estimert forbruk i forbindelse med Odds kamper i 2023 er vist i figuren under, fordelt på forbruk fra hjemmesupportere og tilreisende lag, supportere og dommere.

I tillegg har vi beregnet ringvirkningene av forbruket til **elever på skolene som bor på hybel**. Basert på intervjuer, har vi lagt til grunn at hver hybelboer har et forbruk på 8 000 kroner i måneden.¹⁰

⁶ For Odds Ballklubb Herrer har vi brukt konsernregnskap fra 2023, mens vi for de øvrige har brukt regnskapsdata for 2022.

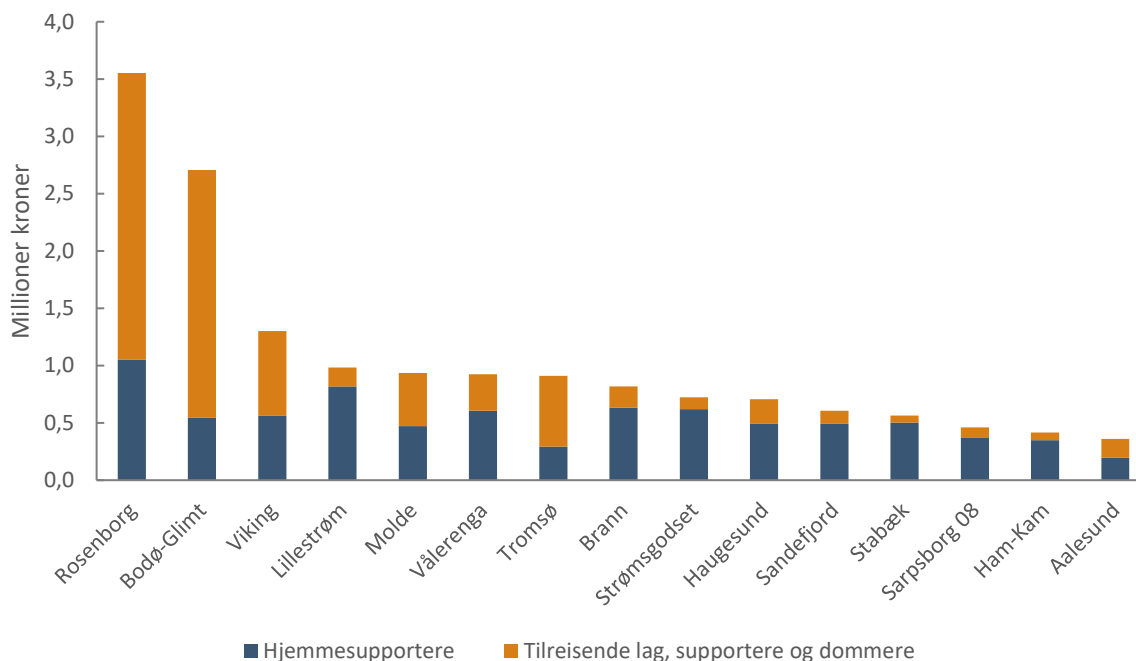
⁷ Innebarer regnskapstall og forbruk fra både Odds Ballklubb Menn og Odds Ballklubb Kvinner.

⁸ Inneholder regnskapstall og forbruk fra både TTUs avdeling i Skien og TTUs avdeling i Porsgrunn.

⁹ <https://business.visitnorway.com/no/forbrukskalkulator/>. Vi har også pratet med flere hoteller og andre reiselivsaktører for å supplere denne datakilden. Vi har også sjekket hotellpriser o.l. på internett.

¹⁰ Basert på tilgjengelig stipend, forbruksundersøkelse til SSB og intervjuer, har vi lagt til grunn dette beløpet.

Figur 1: Estimert forbruk fra hjemmesupportere og tilreisende lag, supportere og dommere i forbindelse med Odds kamper i 2023. Kilde: Menon Economics, Odds Ballklubb

Det er viktig å påpeke at enhver ringvirkningsanalyse er i sin natur en bruttoanalyse, som betyr at den ikke tar hensyn til alternativ bruk av kapital og arbeidskraft. Dette står i kontrast til en nettoanalyse, som vurderer hva verdiskapingen og sysselsettningsnivået ville vært i fravær av en gitt samfunnsaktør, som for eksempel Odd og skolene. Det er viktig å merke seg at bruttoverdiskaping alltid er høyere enn (eller lik) netto verdiskaping. Ved en eventuell mangel på arbeidskraft kan sysselsettingseffektene komme fra andre næringer og regioner og fører derfor ikke til en samlet økning i norsk sysselsetting. Dette betyr at tolkningen av resultatene i denne rapporten er: «*Sysselsetting og verdiskaping som understøttes av aktiviteten til Odd og skolene, uten å ta høyde for hva denne arbeidskraften alternativt kunne vært anvendt til*».

Ringvirkningsresultater

Som beskrevet over er hensikten med ringvirkningsanalysen å estimere hvordan etterspørsel fra Odd og skolene påvirker den økonomiske aktiviteten i andre næringer, og dermed norsk sysselsetting og verdiskaping. Dette gjør vi altså ved hjelp av Menons egen ringvirkningsmodell, beskrevet i vedlegg A.

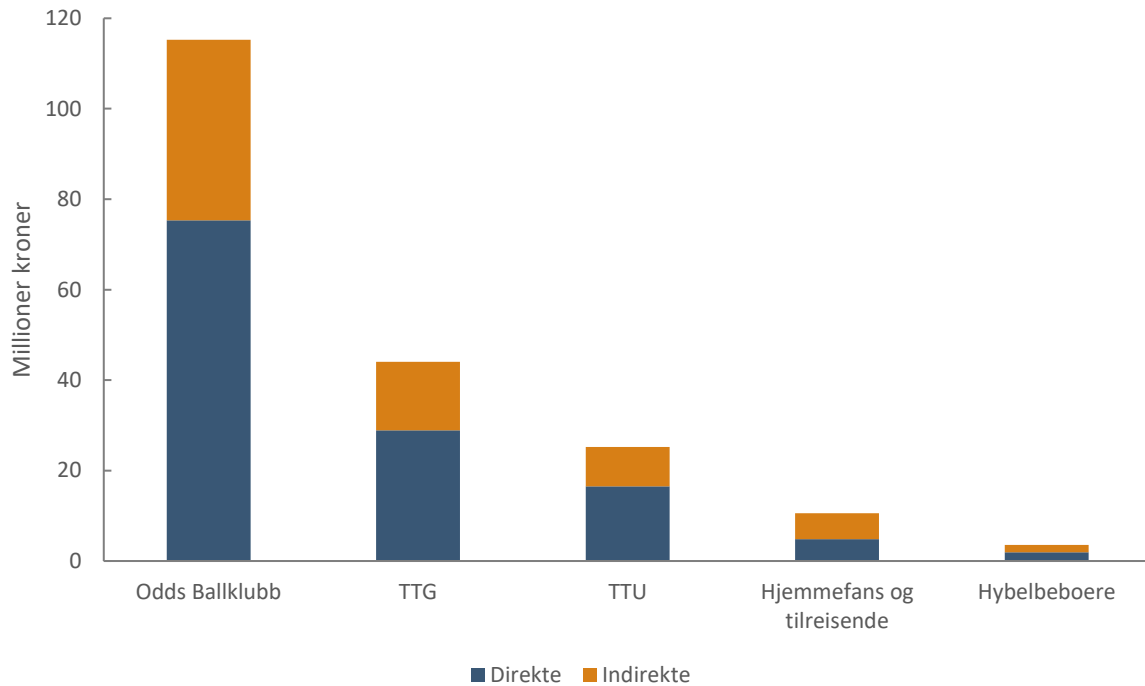
Vi presenterer de totale verdiskapings- og sysselsettingseffektene, samt en splitt på direkte og indirekte effekter. Direkte effekter er verdiskapings- og sysselsettingseffekter som skjer i Odd og skolene. De indirekte effektene er effekter som skjer i verdikjeden til klubben og skolene, og som følge av forbruket til supportere, tilreisende og hybelboere ved skolene. Vi presenterer deretter de induserte effektene, som er verdiskaping og sysselsetting som følger av at de sysselsatte bruker lønnen de tjener på varer og tjenester. Videre presenterer vi skatteeffektene fra Odd og skolene sin økonomiske aktivitet. Alle resultater er basert på aktivitet i 2023.

Verdiskaping

Basert på vår ringvirkningsmodell estimerer vi at Odd og skolene, fans og tilreisende, samt hybelboere ved skolene, understøtter om lag 199 millioner kroner i verdiskaping. Av dette kommer omtrent 115 millioner kroner

fra Odd, 44 millioner kroner fra TTG, 25 millioner kroner fra TTU, 11 millioner kroner fra forbruk til fans og tilreisende, og 3,6 millioner fra hybelboere ved skolene.^{11,12} Verdiskapingseffektene er fordelt på direkte og indirekte effekter som illustrert i figuren under.

Figur 2: Verdiskapingseffekter tilknyttet Odds Ballklubb, skolene og forbruk¹³ i forbindelse med Odds hjemmekamper (i 2023). Kilde: Menon Economics

Geografisk fordeling

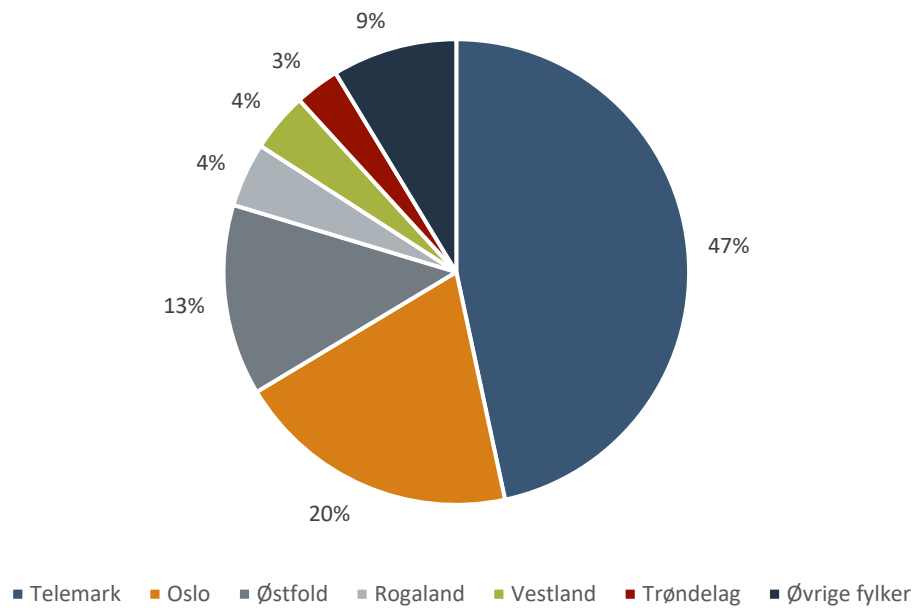
All den direkte verdiskapingen finner naturligvis sted i Skien og Porsgrunn ettersom det er her klubben og skolene har sin virksomhet. Den indirekte verdiskapingen er derimot mer geografisk spredt. Dette er vist i figuren under.

¹¹ Dette er ekskludert konsumeffekter, som beregnes senere

¹² Grunnen til avviket mellom tallene her og i tabell 1 er fordi tabell 1 kun inneholder direkte effekter.

¹³ De direkte effektene fra hjemmefans og tilreisende er de direkte effektene forbruket har på verdiskaping og sysselsetting hos aktørene fansen og tilreisende bruker penger hos. De indirekte effektene oppstår idet disse bedriftene igjen kjøper varer og tjenester fra underleverandører som også opplever omsetning, verdiskaping og sysselsetting som et resultat.

Figur 3: Geografisk fordeling av den indirekte verdiskapingen fra Odd, skolene og hjemmesupportere og tilreisende (i 2023). Kilde: Menon Economics

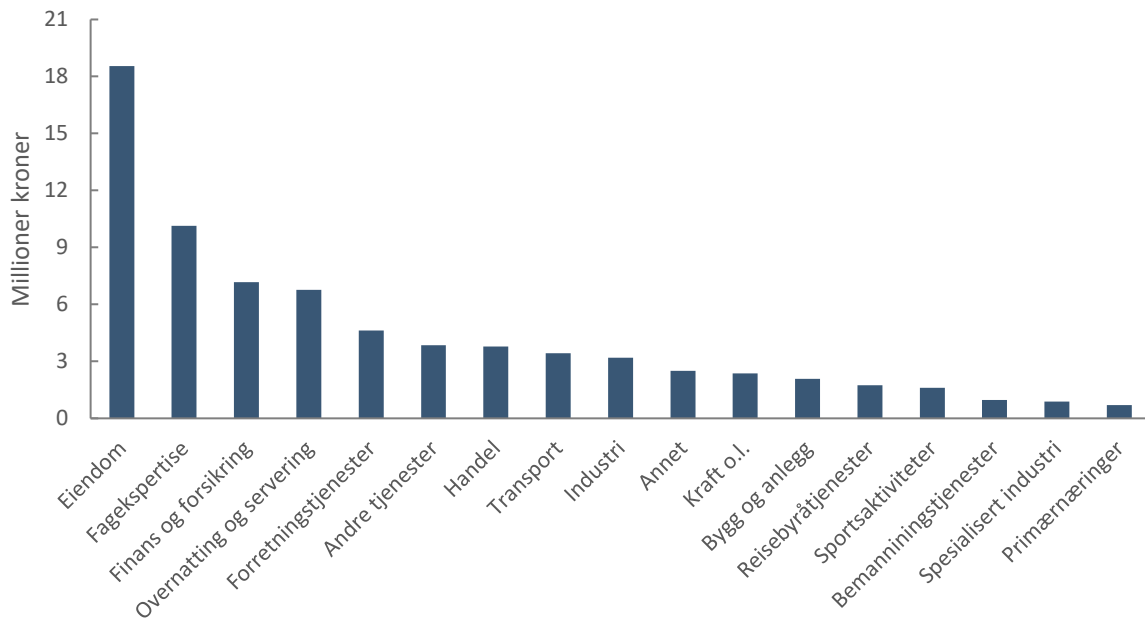

Som vi ser, skjer nesten halvparten av den indirekte verdiskapingen i Telemark. Omtrent 80 prosent av den indirekte verdiskapingen i Telemark skjer i Skien. Videre ser vi at omtrent en femtedel av verdiskapingen kommer i Oslo. At Oslo får en såpass stor andel av den indirekte verdiskapingen, er ikke overraskende. Næringslivet i Oslo er det største for én enkelt kommune i Norge, og dersom man følger enhver verdikjede vil en stor andel av innkjøpene til bedriftene havne i Oslo kommune.

Næringsfordeling

Videre er det interessant å se på hvordan den indirekte verdiskapingen fordeler seg på ulike næringer. Dette er vist i figuren under.

Figur 4: Indirekte verdiskapingseffekter fordelt på andre næringer (i 2023). Kilde: Menon Economics

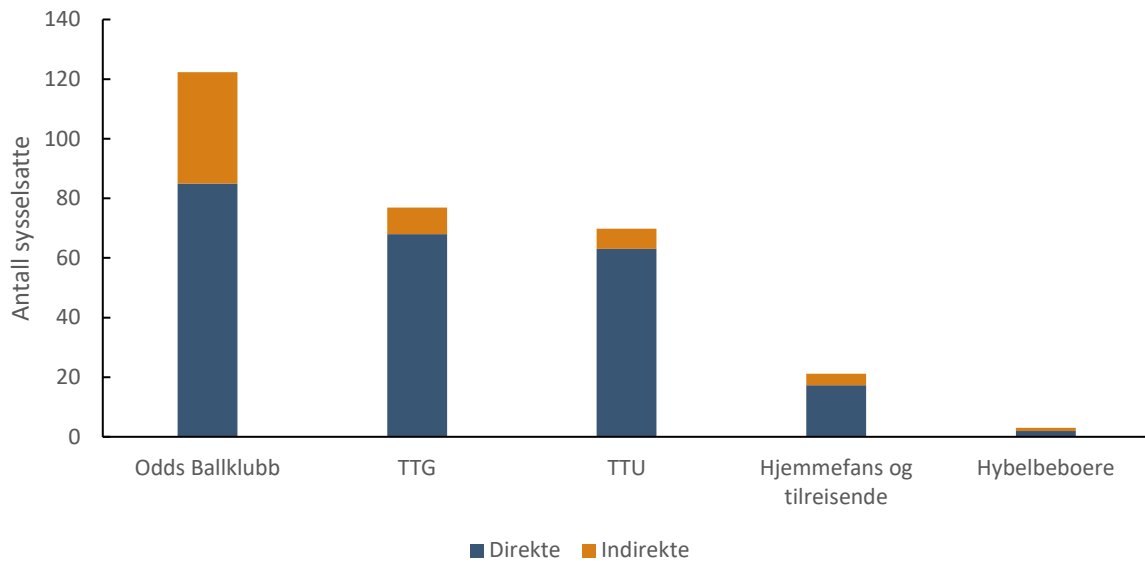

De største effektene finner vi innen eiendomssektoren. Her understøtter klubben og skolenes aktivitet rundt 19 millioner kroner i indirekte verdiskaping. Dette kommer i stor grad av at både Odd og skolene har betydelige kostnader forbundet med leie og drift av lokaler. Videre ser vi at klubben og skolene understøttet rundt 10 millioner kroner i verdiskaping i bedrifter innen fagekspertise. Dette omfatter blant annet juridiske rådgivere, IT-tjenester og markedsføring.

Sysselsettingseffekter

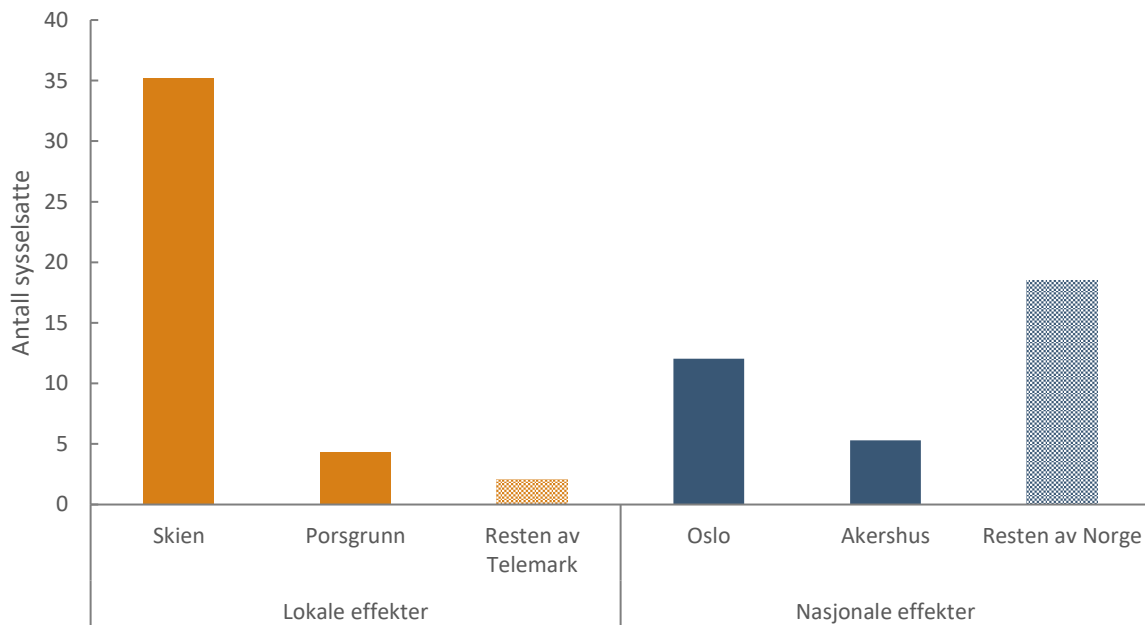
I tillegg til at klubben, skolene og forbruket fra hjemmefans og tilreisende bidrar til økt verdiskaping, bidrar de også til sysselsettingen i kommunen og regionen. Totalt estimerer vi at Odd, skolene og forbruk fra hjemmefans og tilreisende understøtter om lag 293 arbeidsplasser. Av disse blir 122 understøttet av Odd, mens skolene understøtter henholdsvis 77 og 70 arbeidsplasser. Forbruk fra hjemmefans og tilreisende understøtter på sin side omtrent 21 arbeidsplasser, mens forbruket fra hybelboere understøtter 3 arbeidsplasser. Dette er fordelt mellom direkte og indirekte effekter som vist i figuren under.

Figur 5: Sysselsettingseffekter tilknyttet Odd og skolene (i 2023).¹⁴ Kilde: Menon Economics

Som vi ser av figuren, understøtter Odd og skolene om lag 216 arbeidsplasser direkte. Dette er altså ansatte som jobber i klubben eller ved skolene. Videre ser vi at klubben og skolene understøtter omtrent 53 arbeidsplasser i verdikjeden. Disse sysselsettingseffektene er spredt over hele Norge. Figuren under viser den geografiske fordelingen av de indirekte sysselsettingseffektene.

Figur 6: Geografisk fordelte indirekte sysselsettingseffekter (i 2023). Kilde: Menon Economics

¹⁴ De direkte effektene fra hjemmefans, tilreisende og hybelboere er de direkte effektene forbruket har på verdiskaping og sysselsetting hos aktørene fansen, de tilreisende og hybelboerne bruker penger hos. De indirekte effektene oppstår idet disse bedriftene igjen kjøper varer og tjenester fra underleverandører som også opplever omsetning, verdiskaping og sysselsetting som et resultat.

Av figuren er det tydelig at den økonomiske aktivitet fra klubben, skolene, fans og tilreisende understøtter klart flest regionale arbeidsplasser (arbeidsplasser i Telemark). Av disse var 39 av arbeidsplassene i Skien og Porsgrunn. Etter Telemark er de indirekte sysselsettingseffektene størst i Oslo der det understøttes om lag 12 arbeidsplasser.

Induserte effekter og skatteeffekter

I tillegg til de direkte og indirekte effektene som følger av Odd og skolene sin drift er det to andre betydelige effekter å trekke frem:

- **Induserte effekter:** Den økte økonomiske aktiviteten som en følge av at de sysselsatte som understøttes av Odd og skolene bruker sine penger på konsum.
- **Skatteeffekter:** Skatteinngangen som kommer fra Odd og skolene, og den økonomiske aktiviteten de understøtter.

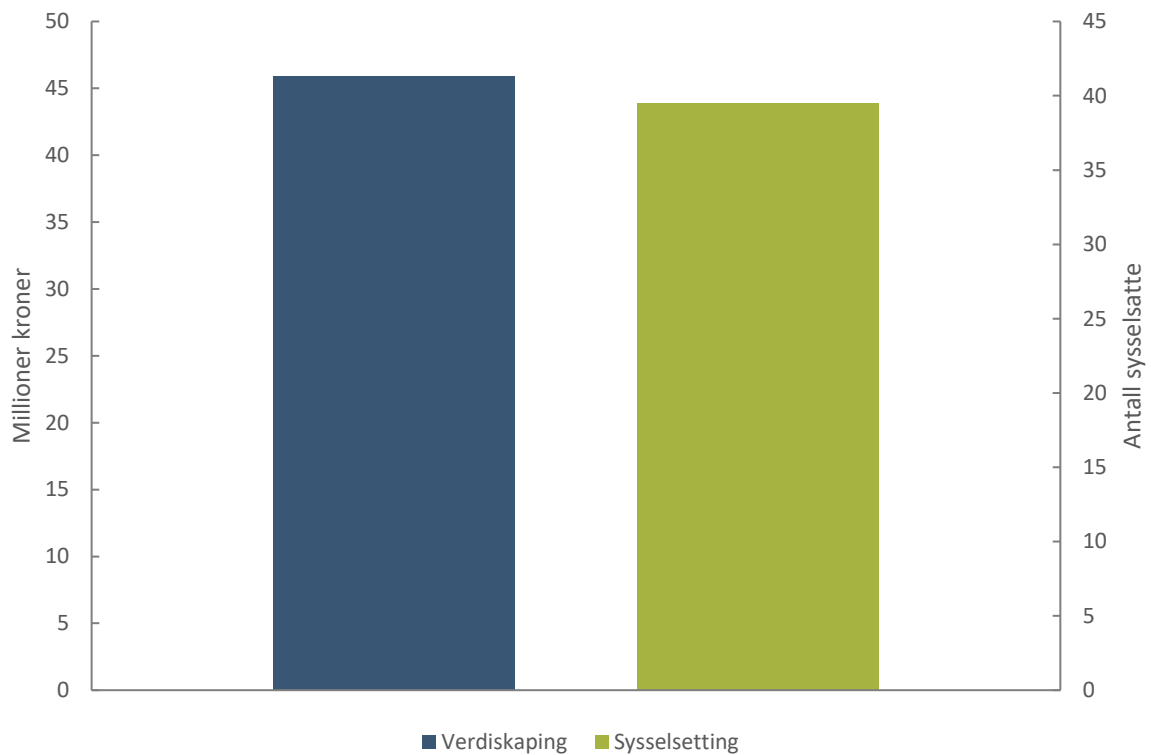
I dette delkapittelet kvantifiserer vi disse effektene.

Induserte effekter

Alle sysselsatte i Odd og ved skolene, samt alle sysselsatte som understøttes av Odd og skolene, bruker en viss andel av lønnen sin på å konsumere varer og tjenester. Dette legger grunnlag for videre økonomisk aktivitet. Denne økonomiske aktiviteten kvantifiserer vi gjennom å beregne de induserte effektene.

For å beregne de induserte effektene tar vi utgangspunkt i lønnsutbetalingene til Odd og skolene. Videre legger vi på den forventede lønnen for alle de indirekte sysselsatte. Totalt estimerer vi at de induserte effektene tilsvarer et forbruk på cirka 62 millioner kroner. Dette forbruket understøtter rundt 46 millioner kroner i verdiskaping og 40 arbeidsplasser, som er vist i figuren under.

Figur 7: Induserte verdiskapings- og sysselsettingseffekter (i 2023). Kilde: Menon Economics

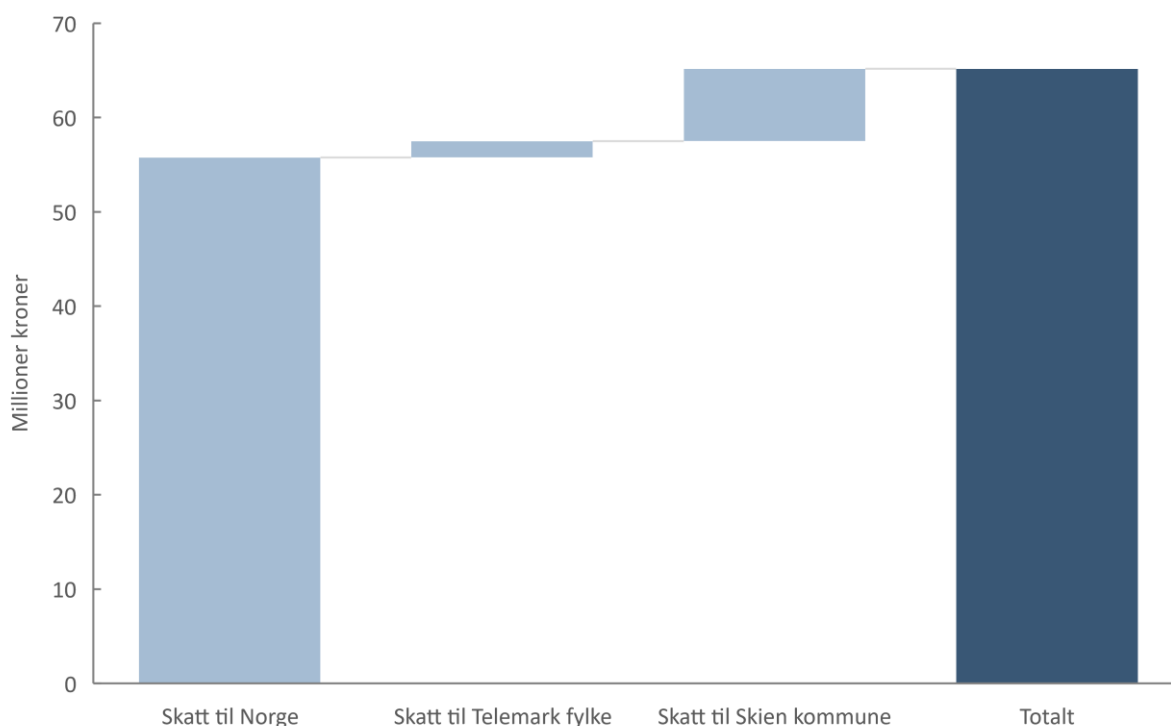

Skatteeffekter

Vi analyserer også skatteeffektene knyttet til den økonomiske aktiviteten til Odd og skolene. Dette gjennomføres ved å estimere skattebidrag fra hver næring involvert i hele verdikjeden til Odd og skolene, basert på forventet overskudd og lønnsutbetalinger. Først beregner vi driftsresultatet for hver næring i verdikjeden, som danner grunnlaget for beregning av selskapsskatt.¹⁵ Videre beregner vi det totale lønnsgrunnlaget ut fra sysselsettingstallene fra ringvirkningsanalysen. Med dette lønnsgrunnlaget estimerer vi skattene som omfatter arbeidsgiveravgift, trygdeavgift, personskatt og trinnskatt. Skattebidragene fordeles deretter mellom staten, Telemark og Skien, basert på type skatt og hvilken aktør som mottar skattebetalingen. Fordelingene av skatteeffektene mellom staten, Telemark og Skien er illustrert i figuren under.

¹⁵ Merk at vi ikke inkluderer en beregning av eiendomsskatten.

Figur 8: Skatteinngang som følger av Odd og skolene sin økonomiske aktivitet for stat, fylke og kommune (i 2023). Kilde: Menon Economics

Totalt understøtter Odd og skolene sin økonomiske aktivitet rundt 68,5 millioner kroner i skatteinngang. Rundt 56 millioner kroner av dette går til staten. 1,7 millioner kroner går til Telemark fylke, og om lag 7,7 millioner kroner går direkte til Skien kommune gjennom personskatt.¹⁶ Totalt utgjør personskatten om lag 22,5 millioner kroner, mens selskapsskatten utgjør cirka 19 millioner kroner. De resterende 27 millioner kroner i skatteinngang er overføringer til staten i form av arbeidsgiveravgift, trygdeavgift og trinnskatt.

En betydelig andel av skatten som betales inn til staten kommer tilbake til kommunene gjennom direkteoverføringer. Disse overføringene bestemmes av skatteinntektene i kommunen, og antall innbyggere. Det er altså en betydelig andel av skatten som betales til staten som vil tilbakeføres til Skien over statsbudsjettet.¹⁷

¹⁶ Det er noe avvik mellom summen av skatten som tilfaller Skien, Telemark og Norge, og totalt skattebidrag. Dette er fordi noe av sysselsettingen som understøttes vil jobbe i andre kommuner, og derfor støtte skatteinngang i sine hjemkommuner.

¹⁷ Det er ingen presis måte å anslå nøyaktig hvor mye som føres tilbake til Skien over statsbudsjettet, da dette er en årlig størrelse som består av flere komponenter som for eksempel utgiftsutjevning, innbyggertilskudd og skjønnstilskudd

Katalytiske effekter

I dette kapitlet ser vi på de ikke-økonomiske effektene av Odd og skolene sin tilstedeværelse i Skien. Ved å tilby et toppidrettsmiljø i Skien bidrar Odd og skolene først og fremst til sterk fotballsatsing i hele regionen. Dette bidrar videre til å holde fotballtalentene i Telemark lenger. Vi illustrerer i kapitlet hvordan et sterkt elitemiljø er viktig for breddeidretten. Dette virker gjennom to kanaler. Et sterkt elitemiljø bidrar med kompetanse og fasiliteter, noe som skaper motivasjon og interesse for fotball. For det andre bidrar Odd og skolene sitt elitemiljø også monetært til breddeklubbene gjennom spillerkjøp og solidaritetsmidler. I tillegg peker vi i kapitlet på at breddeidretten også er viktig for resten av samfunnet, og at det bidrar positivt til befolkningshelse, utdanningsnivå, integrering og inkludering, samt at det bidrar til redusert kriminalitet. Til slutt presenterer vi en indikativ analyse som peker på at tilstedeværelse av eliteserieklubb og toppidrettsgymnas trolig er positivt for befolkningsutviklingen i en kommune.

Odd og skolene sitt sterke elitemiljø utgjør et sportslig tyngdepunkt i regionen

Odd og skolene spiller viktige roller i toppidrettssatsingen i Telemark. Samarbeidet mellom Odd og skolene gjør at talenter på et tidlig tidspunkt kan se den helhetlige veien fra breddeidrett til toppidrett i regionen, og videre ut til mulige internasjonale karrierer. Det tette samarbeidet mellom klubben og skolen sikrer at elevene får utviklet seg som fotballspillere, samtidig som de får fullført utdannelsen sin på normert tid. Denne tilretteleggelsen er sentral for å fostre talenter i definerende ungdomsår, samt å gi en god utdanning til alle idrettsutøvere, også de som ikke blir profesjonelle.

TTG kan sammenlignes med øvrige toppidrettsgymnas som NTG, WANG og Haugesund Toppidrettsgymnas. Samtidig skiller TTG seg ut ved de har en særlig sterk tilknytning til et elitemiljø i fotball gjennom sitt samarbeid med Odd. Både Odd og TTG holder til på Skagerak Arena, noe som gir en nærhet mellom elevene på TTG og spillerne i Odd. Dette helhetlige tilbudet med delte treningsfasiliteter, samt tett samarbeid, bidrar til å gjøre TTG til et særlig lukrativt tilbud for Telemarksungdom som vil satse på fotball.

“Odd og TTG var tidlig ute med et tett samarbeid mellom eliteklubb og toppidrettsskole, noe som har gitt Telemark et fortrinn innen talentutvikling”

-Representant for NFF Telemark

Talentutviklingen har lenge vært i fokus hos Odd, og samarbeidet mellom Odd og TTG har stått sentralt i denne talentutviklingen. Det er også positivt for talentutviklingen at Odd har stabilisert seg i toppen av norsk fotball de seneste tiårene. Siden 1999 har klubben utelukkende spilt i Eliteserien, med unntak av én sesong på nest øverste nivå. I den samme perioden har også klubben spilt flere semifinaler og finaler i Norgesmesterskapet, og tatt to medaljer i Eliteserien. Dette bidrar til å skape kontinuitet i talentutviklingen, ettersom Skiens elitesportsmiljø har vært særs attraktivt over tid.

Styrestrategien til Odd viser også hvordan klubben satser på å fremme unge, lokale talenter.¹⁸ I styrestrategien står det blant annet at den tradisjonelle speidingen i stor grad skal foregå mot unge spillere man ønsker å satse

¹⁸ [Styretsstrategi.pdf \(odd.no\)](#)

på til utviklingsavdelingen. Det kommer også klart frem at alle spillere man satser på skal ha et videresalgspotensial og at minst 50 prosent av A-lagsstallen til Odd skal være lokale spillere, definert som telemarkinger. Denne filosofien med å satse på unge lokale talenter fra Telemark er forankret i den såkalte «**Telemarksmodellen**»¹⁹, som går ut på sterk lokal forankring og identitet på tvers av topp og bredde i Telemark.

I tillegg til at TTG er viktig for Odd, er Odd tilsvarende viktig for TTG. At Odd over tid har vært en del av norsk toppfotball, har bidratt til å øke attraktiviteten til TTG. Dette kommer av at unge talenter anser det som attraktivt å gå ved en skole som har et tett samarbeid med en eliteklubb. Gjennom samtalene med TTG kommer det også frem at et anerkjent fotballprogram er avgjørende for andre linjer ved skolen. Ved etableringen av skolen var fotball og ridning de eneste sportsgrenene. Fotball har vært, og er fortsatt, hjørnesteinen i skolens sportsprogram. I dag støtter eksistensen av fotballinjen ti andre idrettslinjer ved skolen. Per 2024 er det rundt 250 elever ved TTG hvorav rundt 110 går på fotball.

Våre intervjuobjekter peker også på at samarbeidet mellom Odd og TTG bidrar sterkt til kompetanseutveksling og en tydelig vei i utviklingen av «Skiensfotballen», gjennom at TTG-elever regelmessig deltar i treninger tett integrert med Odds aktiviteter. Flere elever ved TTG er profesjonelle spillere i Odds A-stall. I tillegg tilrettelegger skolen for at elever som er tett på A-laget får anledning til å trene sammen med A-laget. Noen hospiterer jevnlig og andre mer sporadisk. Samlet sett tilrettelegger samarbeidet for en tydelig og realiserbar vei fra ungdomssatsing til profesjonelt nivå. Dette gjør det mulig for spillere å forbli i nærheten av sitt hjemsted og fortsatt forfølge sine fotballdrømmer.

En sterk toppidrettssatsing er viktig for breddeidretten

I dag er det omtrent 66 fotballklubber i Telemarksområdet. Disse er vist i figuren under.

¹⁹ [Styretsstrategi.pdf \(odd.no\)](#)

Figur 9: Alle fotballklubber i Telemark. Kilde: NFF region Telemark, bearbeidet av Menon Economics

Som figuren viser er det fotballklubber over hele Telemark, men med en klar overvekt i Skiensområdet. Dette skyldes delvis områdets høyere befolkningstetthet, men også fordelene ved å være nær en toppidrettsklubb, som bidrar til økt kompetansenivå i breddeidretten.

I løpet av vårt arbeid med denne rapporten har vi gjennomført intervjuer med en rekke nøkkelpersoner i Telemarks fotballmiljø (bredde og elite). Intervjuene viser tydelig hvordan elitesatsingen ikke bare styrker breddeidretten, men også spiller en vital rolle i dens infrastruktur gjennom to primære kanaler:

- En velutviklet toppidrettskultur bidrar til å øke motivasjon og interesse på breddenivå. Dette inspirerer yngre spillere og styrker engasjementet i regionens fotballklubber.
- Økonomiske bidrag fra Odds Ballklubb til breddeklubbene i Telemark. Disse midlene er viktig for å opprettholde og utvikle klubbene, og sikrer at de kan tilby gode treningsforhold og utviklingsmuligheter til sine medlemmer.

En viktig årsak til Odd og skolenes sterke påvirkning gjennom disse kanalene er den nevnte Telemarksmodellen. I samtaler med fotballkretsen i Telemark har det også kommet frem at det oppleves som viktig for kretsen at Telemarksmodellen opprettholdes. Dersom Odd i større grad satser på talenter utenfor kretsen, vil motivasjonen og interessen blant barn og unge i kretsen kunne svekkes, i tillegg til at en større del av pengestrømmene som i dag går til Telemarks breddeklubber vil kunne kanaliseres ut av regionen.

Under går vi mer inngående gjennom begge disse kanalene.

Sterk toppidrett skaper motivasjon og interesse på breddenivå

En sterk satsing på elitefotball i Telemark har vist seg å øke både motivasjon og interesse for sporten på breddenivå. Dette oppmuntrer flere barn og unge til å delta i idrettsaktiviteter, særlig fotball. Dette engasjementet er viktig for Telemarks sportslige økosystem, ettersom det ikke bare får flere til å begynne med fotball, men også bidrar til å holde på talentene i lengre tid.

“Å ha en toppklubb i kretsen skaper motivasjon, interesse og samhold, også på breddenivå. Dette er viktig for at vi skal kunne nå visjonen vår om flest mulig, lengst mulig, best mulig.”

- Representant for NFF Telemark

En lang rekke spillere har utviklet seg fra lokale breddeklubber i Telemark, via skolene og Odd, til profesjonelle karrierer i Europa, noe som fungerer som inspirasjonskilder for barn og unge. Eksempler på slike spillere er Torgeir Børven, Elbasan Rashani og Tobias Lauritsen. Disse suksesshistoriene viser unge talenter at Telemark er et godt sted for å utvikle seg som fotballspiller, og at det er mulig å realisere sine profesjonelle fotballdrømmer i Telemark. Dette bidrar både til å beholde talentene lokalt, og til å tiltrekke seg høykompetente trenere og pedagoger til regionen. Resultatet er et generelt løft i kvaliteten på fotballen i hele Telemark.

Videre sikrer samarbeidet mellom Odd og TTG at ungdommer kan fortsette sin idrettssatsing på høyt nivå uten å måtte forlate regionen. Dette er avgjørende, da mange av de unge som satser på fotball ved TTG sannsynligvis ville ha valgt et toppidrettsgymnas utenfor Telemark dersom TTG ikke fantes. Uten det lokale tilbudet ville flere potensielt ha flyttet til større byer med tilsvarende gymnas, slik som Oslo, Tønsberg eller Stavanger, noe som kunne ført til økt utflytting fra Telemark. Dermed spiller Odd og TTG en nøkkelrolle i å beholde unge talenter og styrke det lokale samfunnet.

Monetære bidrag til breddeidretten

Telemarksmodellen er ikke bare viktig for breddeidretten fordi den gir unge spillere en tydelig vei fra lokale klubber til toppfotball i Telemark. Den spiller også en økonomisk rolle for breddeklubbene. Odd satser på talenter fra lokale breddeklubber over hele Telemark, og betaler overgangssummer som er av vesentlig størrelse for disse klubbene. Dette er av stor økonomisk betydning, særlig fordi mange breddeklubber opererer under stramme økonomiske forhold.

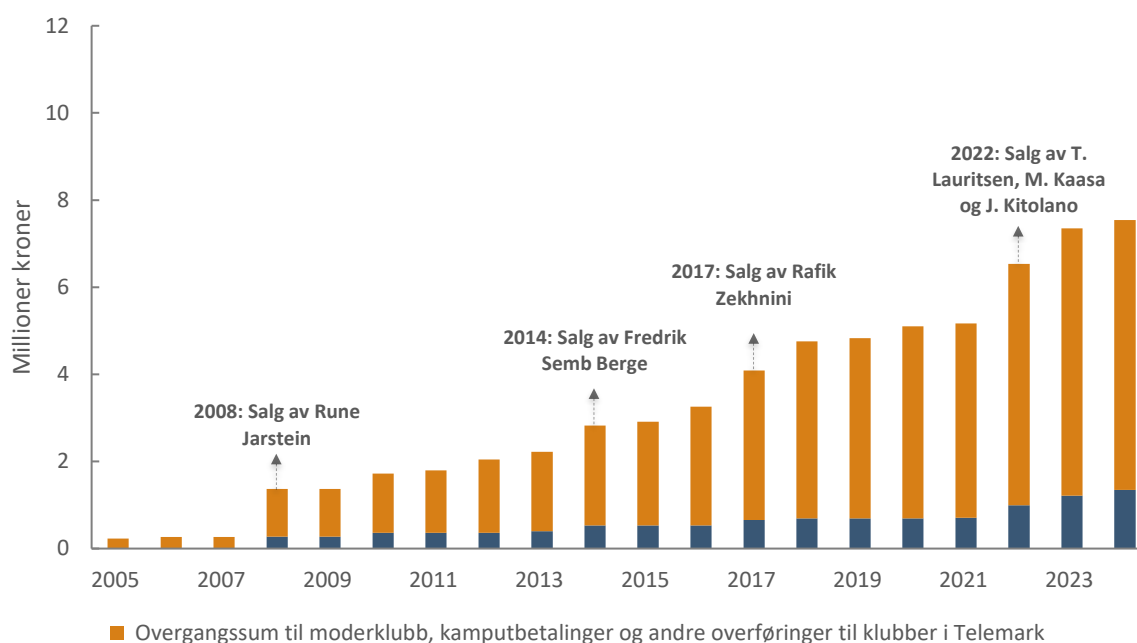
“I vår krets besitter Odd de største ressursene innen talentutvikling, og de har høy erfaring og kompetanse på spillersalg. Dette kan skape positive effekter for breddeklubbene i Telemark.”

-Representant for NFF Telemark

I tillegg til overgangssummene får breddeklubbene også ofte en del av salgssummen når Odd selger en spiller videre. Denne andelen, kjent som solidaritetsmidler, er regulert under Norges Fotballforbunds Overgangsreglement.²⁰ Disse midlene styrker breddeklubbens økonomi ytterligere og bidrar til å opprettholde og utvikle fotballtilbudet for breddeidretten.

Siden 2005 har spillersalg fra Odd resultert i en økonomisk tilbakeføring på nesten 7,5 millioner kroner til breddeidretten i Telemark, hvorav omtrent 1,3 millioner kroner kommer fra solidaritetsmidler. Figuren under illustrerer økonomiske overføringer fra Odd til andre klubber i Telemark fra 2005 til 2024.

Figur 10: Akkumulerte overføringer til breddeklubber i Telemark som en følge av spillersalg fra Odd. Kilde: Odds Ballklubb

Disse økonomiske overføringene har blitt fordelt blant 25 klubber i Telemark, hvor hver klubb i gjennomsnitt har mottatt nær 300 000 kroner. Dette representerer en betydelig økonomisk støtte for mindre breddeklubber, som ofte har begrensede budsjetter. Klubber som Hei, Herkules og Pors har nytt spesielt godt av store bidrag fra Odd. Hver av disse klubbene har nemlig mottatt over én million kroner fra Odd gjennom disse kanalene. Fra 2005 til 2024 ble det totalt overført rundt 1,3 millioner kroner i solidaritetsmidler til klubbene i Telemark. Disse midlene er beregnet til klubber som har bidratt til å utvikle spillerne fra de fyller 12 år.²¹

Overføringer av denne typen viser hvordan Odds tilstedeværelse og suksess på elitefotballnivå ikke bare bidrar til sportslig fremgang, men også gir økonomisk støtte til breddeklubbene i Telemark. Dette gjør det mulig for disse klubbene å sende sine mest talentfulle spillere til høyere nivåer innen norsk fotball og samtidig få støtte til drift, særlig hvis spillerne oppnår suksess og blir solgt videre til større klubber. Dette systemet fungerer både som en motivasjon for unge spillere og som en bærekraftig modell for klubber i kretsen.

²⁰ <https://lovdata.no/dokument/NFFF/nfffor/2002-11-15-1>

²¹ [Norges Fotballforbund - Overgangsreglement - Lovdata](#)

Samtidig illustrerer det viktigheten av at Odd satser på lokale talenter, noe også fotballkretsen i Telemark trekker frem i våre samtaler med dem. Dersom Odd velger å satse på talenter fra andre kretser, vil beløpene vist ovenfor bli betydelig mindre i fremtiden.

Breddeidretten er viktig for hele samfunnet

Som vi har beskrevet i de foregående delkapitlene, spiller Odd og skolene sitt elitemiljø en rolle for breddemiljøet i Telemark. Flere studier peker i sin tur på at et velutviklet breddemiljø er gunstig for samfunnet som helhet. I dette delkapittelet analyserer vi derfor den brede samfunnsbetydningen av breddemiljøet i Telemarksregionen. Vi starter med å analysere breddemiljøet ved hjelp av UEFA sin **Social Return On Investment (SROI)** modell, for deretter å se på andre gunstige samfunnseffekter som breddefotball har.

Social Return On Investment

UEFA har utviklet den såkalte SROI-modellen, som analyserer de sosiale og økonomiske effektene av fotballaktiviteter.²² SROI-modellen trekker frem tre hovedaspekter for hvordan breddeidrett påvirker samfunnet. Disse aspektene inkluderer tilknyttet økonomisk påvirkning (som vi har drøftet over i ringvirkningsanalysen), befolkningshelse, samt sosiale aspekter som utdanningsnivå og redusert kriminalitet. UEFA sin eksempelberegning av svensk fotball viser at hver ekstra deltaker i breddefotball legger grunnlag for samfunnsverdier tilsvarende rundt 33 500 kroner. Det er utenfor rammen til denne rapporten å kvantifisere betydningen av breddeidretten i Norge. Samtidig vet vi at breddeidretten er viktig for både befolkningshelsen og sosiale aspekter også i Norge. Man kan derfor tenke seg at dette beløpet er relativt likt i Norge. Videre bruker vi elementene fra denne modellen til å belyse Odd og skolene sin samfunnpåvirkning i Telemark. Dette bidrar til at vi kan få en dypere forståelse av hvordan deres aktiviteter ikke bare bidrar økonomisk, men også sosialt og kulturelt i Telemark.

Breddeidretten bidrar til bedre fysisk og mental helse

Et omfattende og kvalitetsrikt idrettstilbud spiller en viktig rolle for å fremme god helse blant befolkningen. Odd og skolene bidrar til dette i hele Telemark, både gjennom direkte opplæring og kompetanseheving innen kosthold og treningslære for sine spillere og elever, og også ved at disse kunnskapene formidles videre til lokalsamfunnet. Dette skaper en bredere forståelse for helsefremmende livsstilvalg, som igjen har en positiv effekt på folkehelsen i Telemark.

UEFA har særlig trukket frem at deltakelse på breddenivå har stor betydning for forebygging av en rekke livsstilssykdommer, som for eksempel diabetes, hjerte- og karsykdommer, kreft og slag. Det er også vist at deltakelse i breddeidrett er forbundet med bedre mental helse, i tillegg til høyere grad av opplevd subjektivt velvære. UEFA bruker en «*verdivurdering av modell for risiko- og beskyttelsesfaktorer*», som sikter på å kvantifisere hvor mye penger samfunnet sparer på at én person er deltakende i breddefotball. Den klart største effekten for befolkningshelsen kommer gjennom opplevd velvære, som utgjør godt over 90 prosent av de kvantifiserbare effektene for befolkningshelsen.

Breddeidretten bidrar til økt deltakelse i skolen

I tillegg til helsefordelene knyttet til fysisk aktivitet, viser forskning at ungdom som er engasjert i idrettsmiljøer ofte viser lavere frafallsrater i videregående skole. Dette gjelder spesielt for elever ved TTG, hvor det rapporteres

²² [Microsoft Word - UEFA SROI Final Report- Final 22.4.21\[59\].docx \(knvb.nl\)](#)

om høy fullføringsgrad. Dette fenomenet kan delvis forklares med at TTG tiltrekker seg målrettede og motiverte elever, men også med at skolen tilbyr et læringsmiljø hvor elevene kan kombinere akademiske studier med deres lidenskap for idrett, noe som gjør skolegangen mer engasjerende og relevant for dem. Det er grunn til å tro at dette fenomenet ikke bare er isolert til TTG, men at et godt utviklet breddeidrettstilbud i hele Telemark også bidrar til at flere ungdommer fullfører videregående opplæring. Ved å tilby engasjerende aktiviteter som støtter både fysisk og mental helse, samt akademiske og sosiale ferdigheter, spiller idrettsmiljøer en nøkkelrolle i å hjelpe ungdom å navigere gjennom utfordringene i skoleårene.

I SROI-modellen er deltakelse i breddeidrett forbundet med høyere deltakelse og oppnåelse på skolen. Dette reduserer antall elever som faller utenfor, og bidrar derfor til økte inntekter til samfunnet.

Breddeidrett kan bidra til redusert kriminalitet

Deltakelse i breddeidretten kan også bidra til redusert kriminalitet i samfunnet. Når ungdom er involvert i fotball har de et miljø å gå til som gjør at de som muligens hadde blitt involvert i kriminalitet ikke gjør det likevel.

I tillegg til aspektene som UEFA løfter frem trekker litteraturen og intervjuobjektene frem noen flere samfunns-effekter som er viktige. Dette er tilknyttet integrering og inkludering, samt kultur og rekreasjonstilbud. Begge aspektene drøftes nøyere under.

Integrering og inkludering

Breddeidrettstilbudet i Telemark spiller en viktig rolle i integreringsprosessen i Skien og omegn. Idrett er bredt anerkjent som en effektiv integreringsmekanisme for innvandrere, noe som er understøttet av flere forsknings-artikler.²³ Gjennom sitt engasjement legger Odd og skolene et fundament for ikke bare å støtte fotball på bredde- og toppnivå, men også for å fremme sosial inkludering og samholdighet.

Intervjuer med lokalsamfunnets medlemmer avslører at Odd aktivt arbeider for å inkludere personer med innvandringsbakgrunn i sine aktiviteter. Dette inkluderer tiltak som å invitere innvandrere til å delta på treninger for aldersbestemte lag, samt å distribuere gratis kampbilletter til asylmottak. Slike handlinger er ikke bare symboler på inkludering og tilhørighet, men de fungerer også som praktiske skritt mot enklere integrering. Ved å delta i lokale idrettsaktiviteter får innvandrere en plattform for å engasjere seg i samfunnet, lære nye ferdigheter og bygge sosiale nettverk.

Videre bidrar Odd sitt breddeidrettstilbud til å forebygge sosial isolasjon blant barn og unge ved å integrere dem i et aktivt og inkluderende fotballmiljø. Dette miljøet møter ungdommene regelmessig i strukturerte, men likevel sosiale settinger, utenfor skolen noe som fremmer mellommenneskelige relasjoner og vennskap. Disse sosiale båndene er viktige for at unge ikke skal føle seg utenfor eller isolerte.

TTG og Odds Ballklubb har også implementert et sett av grunnverdier som alle spillere og elever forventes å leve etter. Disse verdiene, som inkluderer respekt og fellesskap, blir videreført i samfunnet gjennom spillerens interaksjoner med den yngre generasjonen i området. Gjennom disse samhandlingene spiller spillerne fra Odd en rolle i å internalisere disse verdiene blant barn og unge. Dette bidrar til et mer inkluderende og enhetlig samfunn, og kan eksempelvis hjelpe til med å redusere mobbing og fremme større sosial inkludering. Slik sett er

²³ Se for eksempel [The significance of sports clubs within multicultural society. On the accumulation of social capital by migrants in culturally "mixed" and "separate" sports clubs | Request PDF \(researchgate.net\)](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8716635/), <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8716635/> og [Is sport's 'gateway for inclusion' on the latch for ethnic minorities? A discourse analysis of sport policy for inclusion and integration - Fiona Dowling, 2024 \(sagepub.com\)](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8716635/) for bevis fra en rekke forskjellige land.

Odd og TTGs innsats ikke bare betydningsfull for sportens verden, men også som en katalysator for sosial forandring og inkludering i Skiensområdet.

Odd er et viktig kulturtilbud som bidrar til økt samhold og tilhørighetsfølelse

Odds Ballklubb er en fremtredende aktør i Skiens kulturlandskap. På hjemmekampene i fjor ble det i gjennomsnitt solgt rett i underkant av 4 880 hjemmefans på hver kamp. Dette utgjør om lag én av tolv personer i nærområdet, selv om også noen kommer langveisfra til kamp. Dette engasjementet understreker Odds betydning ikke bare som en sportsklubb, men som en kulturell institusjon som bidrar til å forme og definere samfunnsidentiteten i Skien.

Hjemmekampene til Odd fungerer også som en sosial arena som styrker fellesskapsfølelsen og lokal tilhørighet. Dette er særlig viktig i et samfunnsperspektiv, ettersom sportsarrangementer ofte fungerer som samlingspunkter hvor innbyggere fra forskjellige bakgrunner kan møtes og dele en felles lidenskap. Dette aspektet av fotballens rolle som et kulturelt og sosialt lim i lokalsamfunnet blir fremhevet i flere intervjuer. Det kommer blant annet frem at Odds kamper tiltrekker seg fans ikke bare fra Skien, men også fra omkringliggende kommuner.

Disse arrangementene styrker interkommunale bånd og bidrar til en følelse av regional stolthet og samhørighet. Odds bidrag til kulturlivet strekker seg dermed utover bygrensene til Skien, og berører hele Telemark. Klubbens evne til å engasjere og samle innbyggerne har en klar positiv effekt på lokalsamfunnet. Dette bidrar ikke bare til befolkningens trivsel og velvære, men spiller også en rolle i å bevare og styrke den lokale kulturen og identiteten. Ved å være et samlingspunkt og en kilde til lokal stolthet, fortsetter Odd å ha en varig innvirkning på det kulturelle og sosiale livet i regionen.

Et toppidrettsmiljø bidrar til befolkningsvekst

Basert på de ovenstående katalytiske effektene er det en plausibel påstand at toppidrettsmiljøer bidrar til befolkningsvekst i regioner. Dette ønsker vi å gi en overordnet vurdering av i dette korte avsnittet. For Skiens tilfelle innebærer det å vurdere om Odd og skolene bidrar til høyere befolkningsvekst. Bidraget til befolkningsveksten kan potensielt komme gjennom to kanaler:

- **En direkte kanal:** Tilflytting av lærere og elever (og i mindre grad spillere og trenere) i forbindelse med enten klubben eller skolene
- **En indirekte kanal:** Toppidrettsmiljøets innvirkning på økt bostedsattraktivitet.

Nedenfor går vi gjennom disse kanalene i dybden.

Den direkte kanalen

En betydelig andel av elevene ved skolene bor på hybel i Skien. Denne tilflyttingen av elever bidrar til en økt befolkning i kommunen. Gjennom intervjuer er det også blitt trukket frem at det i enkelte tilfeller er hele familier som flytter til Skien fordi barna i familien skal gå på TTU eller TTG.

Toppidrettsmiljøet i Skiensområdet tiltrekker seg lærere og trenere som velger å flytte dit for å jobbe ved skolene. Mange av de som flytter til tar gjerne også med seg en partner eller en familie, noe som bidrar ytterligere til befolkningsutviklingen.

Tilflyttingen av lærere og trenere bidrar ikke bare til befolkningsvekst, men også til økt kompetanse innen toppidrett lokalt. Selv om denne økte kompetansen er mest tydelig for fotballmiljøet, spiller skolenes

tilstedeværelse også en nøkkelrolle for å heve nivået innen andre idretter, som for eksempel håndball og basketball. Dette understreker hvordan skolene bidrar til et bredere og mer kvalifisert idrettsmiljø i Skien.

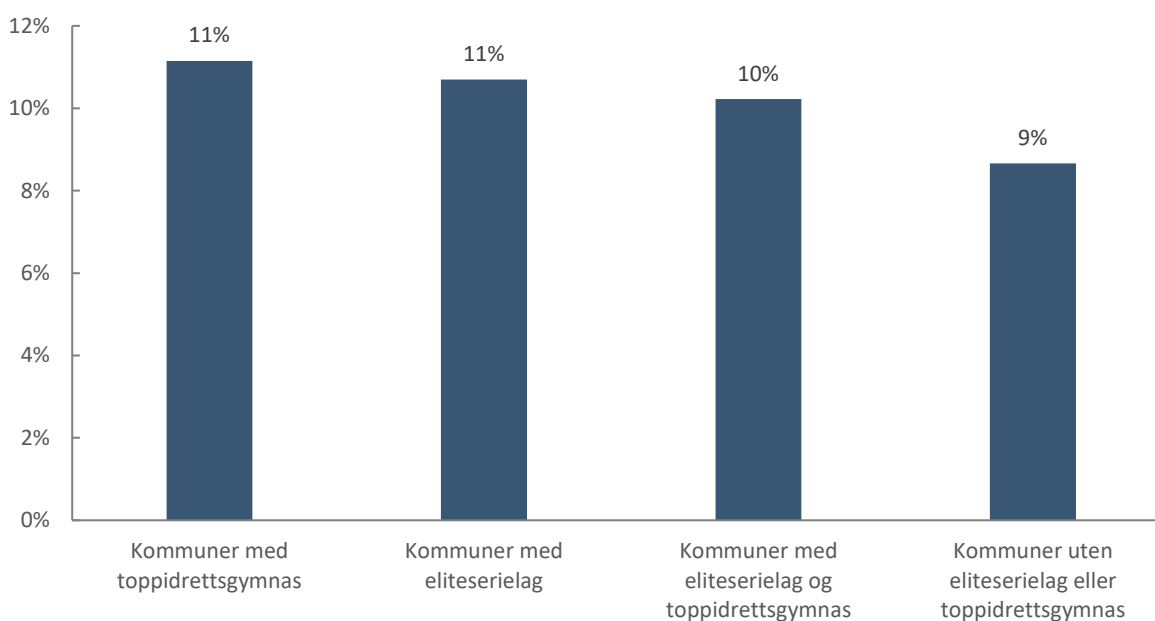
Til tross for at Odd og skolene bidrar til befolkningsutviklingen i Skien gjennom direkte tilflytting av lærere, trenere og elever, må bidraget anses som begrenset. Med en befolkning på nesten 57 000 innbyggere per 2024, representerer denne gruppen en relativt moderat del av den totale befolkningen.

Den indirekte kanalen

I tillegg til at Odd og skolene bidrar med direkte tilflytting av lærere, trenere og elever, bidrar aktørene også til økt bostedsattraktivitet. Flere forskningsartikler viser hvordan økt bostedsattraktivitet er viktig for befolkningsutvikling i en region.²⁴ Det er blant annet vist at de kommunene som har den høyeste befolkningsveksten, relativt til størrelsen sin, er de kommunene som har høyest bostedsattraktivitet. Et idrettsmiljø kan tenkes å bidra til bostedsattraktiviteten gjennom økt identitet og stedlig kultur, samt omdømme til regionen.

Det er vanskelig å teste om Odd og skolene har en addisjonal effekt på bostedsattraktiviteten i Skien. Vi gjennomfører derfor en indikativ kvantitativ analyse. Denne analysen deler alle norske kommuner i fire grupper og sammenligner disse. Den ene gruppen er kommuner som har eliteserielag i fotball, den andre er kommuner som har toppidrettsgymnas, den tredje gruppen er kommuner som både har eliteserielag i fotball og toppidrettsgymnas, og den siste gruppen er kommuner som ikke har noen av delene. Befolkningsveksten i disse gruppene er vist i figuren under.

Figur 11: Gjennomsnittlig befolkningsvekst fra 2014 til 2024 i kommuner med og uten toppidrettsgymnas og eliteserielag i fotball. Kilde: SSB, bearbejdet av Menon Economics

Som vi ser av figuren, er det altså en høyere befolkningsvekst i kommunene som har en form for eliteseriesatsing, enten i form av et toppidrettsgymnas eller eliteserielag. Siden 2010 har kommuner med enten eliteserielag,

²⁴ Se for eksempel [Attraktivitetsmodellen \(regjeringen.no\)](#), [Regional analyse](#) for mer dyptgående diskusjon av bostedsattraktivitet.

toppidrettsgymnas eller begge deler vokst med mellom 1 og 2 prosentpoeng mer enn kommuner som ikke har noen av delene. Dette tilsier isolert at tilstedeværelsen av en toppidrettsskole og et eliteserielag i fotball er positivt for befolkningsutviklingen. Det er viktig å påpeke at dette er en forenklet befolkningsanalyse som kun peker på korrelasjon, og er beheftet med betydelig usikkerhet. Analysen har ikke påvist noen kausal sammenheng mellom etablering av et toppidrettsmiljø og befolkningsutvikling. Det kan for eksempel være andre drivere bak denne korrelasjonen, som eksempelvis at toppidrettsmiljøene ofte er i de større byene i Norge, eller at det er attraktivt å plassere (eller drive) toppidrettsmiljøer i byer i vekst.

Konklusjon

Oppsummert finner vi at Odd og skolene bidrar med både økonomiske og samfunnsmessige effekter. Vi finner at klubben og skolene samlet bidrar med 244 millioner kroner i verdiskaping og støtter rundt 331 arbeidsplasser²⁵. Dette inkluderer både direkte effekter (verdiskaping og sysselsetting som skjer i selve klubben og ved skolene), indirekte effekter (økonomiske aktivitet som følge av at klubben og skolene kjøper varer og tjenester fra underleverandører som også opplever omsetning, verdiskaping og sysselsetting) og induuerte effekter (den økonomiske aktiviteten som skapes når de sysselsatte hos Odd og skolene og deres leverandører bruker deres lønn hos bedrifter).

Det sterke elitemiljøet til klubben og skolene er også med på å fremme breddeidretten. Et godt breddetilbud er igjen viktig for samfunnet gjennom blant annet økt fysisk og mental helse, bedre utdanningsresultater, og redusert kriminalitet. Klubben og skolene spiller en viktig rolle i dette økosystemet ved å tilby veier for talentutvikling og ved å bidra økonomisk til breddeklubbene i Telemark. Dette styrker fotballens posisjon som en integrerende og samfunnsbyggende aktør.

I tillegg til å bidra til breddeidretten i fylket og regionen, bidrar klubben og skolene til økt samhold og tilhørighetsfølelse i Skien. Dette understreker betydningen av Odd og skolene, ikke bare som økonomiske aktører, men også som betydningsfulle institusjoner for kultur, samhold, og samfunnsutvikling i Skien og Telemark.

²⁵ Dette inkluderer både direkte, indirekte og induuerte effekter.

Vedlegg

Vedlegg A Generelt om ringvirkninger

Aktiviteten i ulike næringer i økonomien er tett bundet sammen. Det betyr at endring i etterspørsel fra en næring vil påvirke aktiviteten i andre næringer og dermed norsk sysselsetting, verdiskaping og skatteinntang. Vi kvantifiserer disse effektene for Odds Ballklubb ved hjelp av en ringvirkningsanalyse.

Etterspørselen etter produkter og tjenester fra Odd (både kvinnelaget, herrelaget, hjemmefans og tilreisende) og skolene (både Skien og Porsgrunn) har to umiddelbare effekter. For det første understøttes sysselsetting hos klubben og skolene selv. For det andre vil klubben og skolene etterspørre varer og tjenester fra andre næringer som inngår i deres verdikjede. I første omgang vil etterspørselen fra Odd og skolene understøtte sysselsetting hos de direkte leverandørene til bedriftene. I takt med en økt økonomisk aktivitet hos klubben og skolenes leverandører vil også leverandørenes leverandører oppleve økt aktivitet. Denne effekten fortsetter i prinsippet uendelig langt opp i verdikjeden, dog med svakere effekt for hvert ledd i verdikjeden.

Teknisk sett kan man si at omsetningen til hver bedrift i hele verdikjeden kan deles opp i fire ulike kategorier:

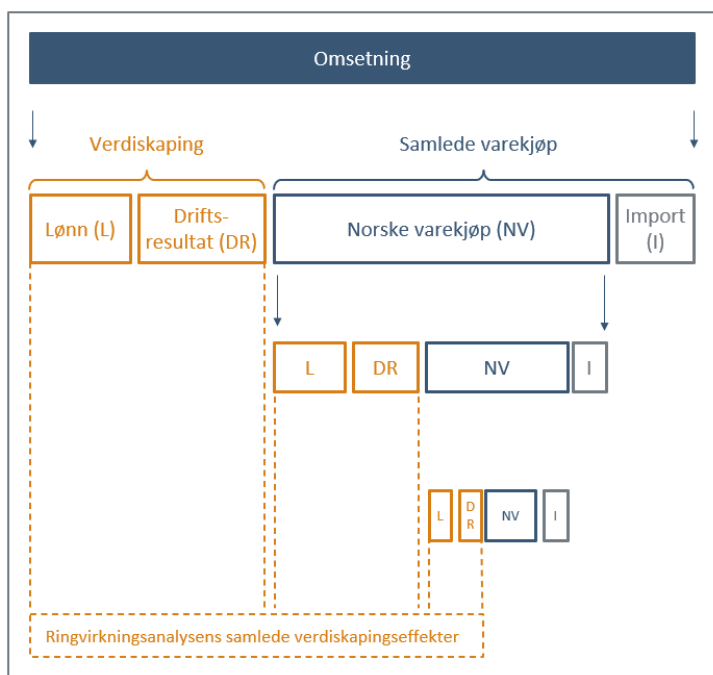
- norske vare- og tjenestekjøp
- utenlandske vare- og tjenestekjøp
- lønnskostnader
- driftsresultat

Summen av de to sistnevnte utgjør det som kalles verdiskaping, mens norske vare- og tjenestekjøp danner omsetning for bedriftene i neste ledd av verdikjeden. Figuren til høyre viser en skisse av hvordan Odd og skolenes økonomiske aktivitet har effekter langt nede i verdikjeden. Summen av de oransje boksene i alle ledd utgjør de samlede verdiskapingseffektene. Dette er vist i stilisert form i figuren til høyre.

Som det ses fra figuren, vil all omsetning til slutt omdannes til enten norsk verdiskaping eller import.

Vi har modellert etterspørselsimpulsen fra Odd og skolene til sine leverandører og

dens effekter på sysselsetting med bakgrunn i SSBs kryssløpsanalyse. SSBs kryssløpsmatrise viser omfang av leveranser, sysselsetting, skatter og avgifter, samt import og eksport i 64 NACE-næringer.²⁶ Med bakgrunn i SSBs

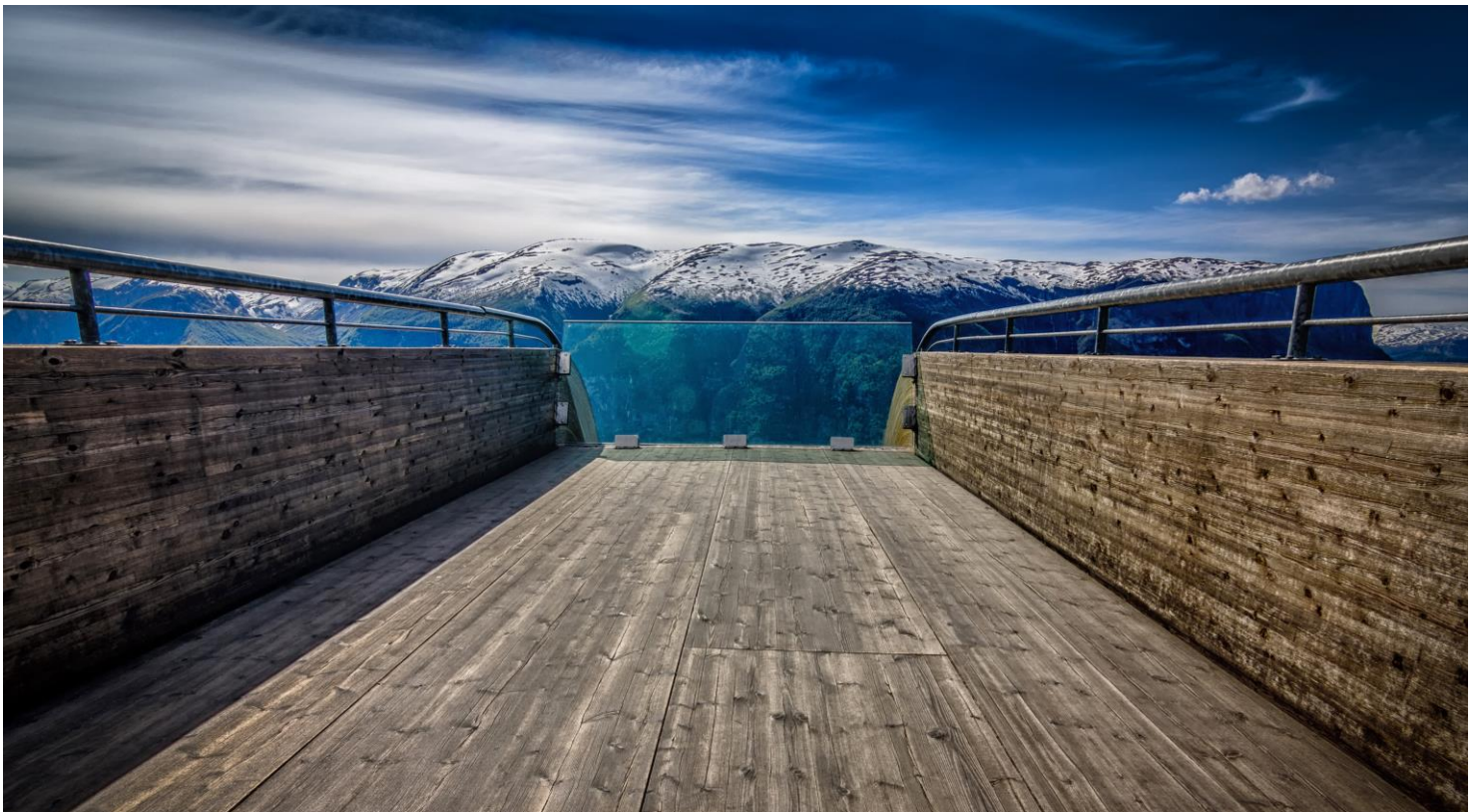
²⁶ NACE-koder er en type næringskoder. De forteller hvilke næringer en bedrift tilhører. De norske nærings- eller NACE-kodene bygger på EUs felles kategorisering av bedrifter i ulike næringer, den såkalte NACE 2. I kryssløpsanalysene, som ofte er innmaten ringvirkningsanalyser bygges rundt, er bedriftene delt inn i 64 næringskoder.

kryssløpsanalyse har Menon utarbeidet en ringvirkningsmodell hvor vi beregner sysselsettings- og verdiskapings-effekter av ulike former for tiltak eller endringer.

Induserte effekter representerer de økonomiske konsekvensene som oppstår når ansatte benytter sin inntekt. Disse effektene kvantifiseres gjennom å anvende gjennomsnittslønnen tilknyttet forskjellige NACE-koder og videre distribuere denne basert på husholdningenes forbruksmønstre, hentet fra kryssløpsdata. Dette danner grunnlaget for de direkte økonomiske effektene som følge av lønnsutgifter. Videre beregner vi ringvirkningene av dette forbruksmønsteret ved å følge den samme metodologien som anvendes i en standard ringvirkningsanalyse. Denne tilnærmingen lar oss spore og måle de økonomiske implikasjonene av lønnsutbetalinger og tilhørende forbruk i ulike sektorer av økonomien.

Skatteeffektene kvantifiseres ved å estimere skattebidraget fra hver næring, basert på forventet overskudd og lønnsutbetalinger. Gjennom å analysere gjennomsnittlige lønns- og verdiskapingsstørrelser innenfor næringene, beregner vi driftsresultatet. Dette driftsresultatet legger grunnlaget for estimatene av selskapsskatten. Videre benytter vi de estimerte lønnsutgiftene til å beregne skatteeffekter knyttet til arbeidsgiveravgift, trygdeavgift, personskatt og trinnskatt. Samlet gir dette et helhetlig bilde av de totale skatteeffektene som inkluderer selskapsskatt, arbeidsgiveravgift, trygdeavgift, personskatt og trinnskatt, og representerer det samlede skattebidraget fra de analyserte næringsaktørene.

Enhver ringvirkningsanalyse er i sin natur en bruttoanalyse, som betyr at den ikke tar hensyn til alternativ bruk av kapital og arbeidskraft. Dette står i kontrast til en nettoanalyse, som vurderer hva verdiskapingen og sysselsettingsnivået ville vært i fravær av en gitt samfunnsaktør, som for eksempel Odd og skolene. Det er viktig å merke seg at bruttoverdiskaping alltid er høyere enn (eller lik) netto verdiskaping. Ved en eventuell mangel på arbeidskraft kan sysselsettingseffektene komme fra andre næringer og regioner og fører derfor ikke til en samlet økning i norsk sysselsetting.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no